సుప్రీం కోర్టు రిపోర్టులు

బక్షిష్ సింగ్

1957

వర్సెస్

సెప్టెంబర్ 17

పంజాబ్ రాష్ట్రం

(బి.పి. సిన్హా, పి. గోవింద మీనన్ మరియు

జె.ఎల్.కపూర్, న్యాయమూర్తులు)

క్రిమినల్ లా – మరణ వాంగ్మూలం – పరిధి యొక్క – ప్రకటన నమోదు ఉర్దూలో, మరణించిన వారు పంజాబీ – విశ్వసనీయత – సాక్షులను పిలవడంలో ప్రాసిక్యూటర్ యొక్క విచక్షణ – భారతీయ సాక్ష్యం చట్టం , 1872 (1/1872), విభాగం 22 (1).

అప్పీలుదారు ఇంటర్ అలియా (ఇతర విషయాలన్ గురించి) మరణించిన వ్యక్తి యొక్క మరణ వాంగ్మూలం యొక్క ఆధారంగా హత్యకు పాల్పడ్డాడని శిక్షింపబడ్డాడు. మృతుడు జరిగిన సంఘటనల కథనాన్ని పంజాబీలో వివరిచగా , దానిని ఉర్దూలో తీసికున్న కారణంగా సెషన్స్ న్యాయస్థానం దానిని తిరస్కరించింది.

జరిగినది, పంజాబ్‌లో, దిగువ న్యాయస్థానంలలో మరియు పోలీసులు ఉపయోగించే రాతపూర్వకన నమోదు ఎల్లప్పుడూ ఉర్దూ లో ఉంటాయి , మరణిస్తున్న వ్యక్తి మరణ వాంగ్మూలం ను ఉర్దూలో నమోదు చేయడం , వాంగ్మూలకర్త పేర్కొన్న దానిని స్టేట్ మెంట్ సరిగ్గా పునరుత్పత్తి చేయలేదని చెప్పడానికి కారణం కాదు. దీని ప్రకారం, మరణ వాంగ్మూలంను తిరస్కరించకూడదు.

తక్షణ కేసులో మరణిస్తున్న వ్యక్తి వాంగ్మూలం సుదీర్ఘ పత్రం పెద్ద సంఖ్యలో సంఘటనల కథనాన్ని కలిగి ఉంటుంది అసలు దాడికి ముందు ఇది జరిగింది, ఇది ప్రథమ సమాచార నివేదిక కంటే ఎక్కువ స్వభావం కలిగి ఉంది:-

మరణిస్తున్న వ్యక్తి యొక్క మరణ వాంగ్మూలం యొక్క విషయం , అతని మరణానికి కారణం లేదా లావాదేవీకి దారితీసిన పరిస్థితులు ప్రకటన చేస్తున్న వ్యక్తి నుండి పొందటం, అటువంటి ప్రకటనను నమోదు చేసే వ్యక్తులు సంబంధితంగా లేని వివరాలను ఆ ప్రకటనలో చేర్చండం భారతీయ సాక్ష్యం చట్టం, 1872 లోని విభాగం 32 (1) ప్రకారం చేయకూడదు, వారు ప్రకటనను పొందికగా లేదా పూర్తి చేయడానికి అవసరమైతే తప్ప అని పేర్కొంది.

మార్గదర్శకత్వం కోసం నియమాలను రూపొందించడం మంచిది మరియు మరణ వాంగ్మూలంను రికార్డ్ చేస్తున్న వ్యక్తులు కొరకు ఉన్నత న్యాయస్థానంచేసిన నియమాలు మరియు ఆదేశాలు ఇందులో చేర్చబడ్డారు.

మరణ వాంగ్మూలంలో సంభవించిన సంఘటనను చూసినట్లు పేర్కొన్న వ్యక్తిని విచారణలో ప్రాసిక్యూషన్ విచారించలేదు, అతను గెలిచాడని మరియు ఇది తీవ్రమైన లోపమని మరియు ప్రతికూల అనుమితిని పొందాలని వాదించారు:–

ఈ సాక్షిని విచారించాల్సిన బాధ్యత ప్రాసిక్యూషన్‌కు లేదని మరియు ప్రాసిక్యూటర్ విచక్షణతో, న్యాయస్థానం జోక్యం చేసుకోదని పేర్కొంది.

అబ్దుల్ మహ్మద్ వర్సెస్ పాలస్తీనా అటార్నీ జనరల్, ఎఐఆర్ 1945 పిసి 42, ***స్టీఫెన్ సెర్వరైన్ వర్సెస్ ది కింగ్,*** ఎఐఆర్ 1936 పిసి 298, మరియు ***హబీబ్ మొహమ్మద్ వర్సెస్ హైదరాబాదు రాష్ట్రం,*** 1954 ఎస్ సి ఆర్ 475, సూచించబడింది.

క్రిమినల్ అప్పీలెట్ అధికార పరిధి: క్రిమినల్ అప్పీల్ నం.205/1956.

అమృత్‌సర్‌లోని అదనపు సెషన్స్ న్యాయమూర్తి సెషన్స్ కేసు నెం. 64 ఆఫ్ ట్రయల్ నెం. 6/1955 న్యాయస్థానం యొక్క 15 ఫిబ్రవరి , 1955 నాటి తీర్పు మరియు ఆర్డర్ నుండి ఉద్భవించింది. క్రిమినల్ అప్పీల్ నం. 282/1955లో పంజాబ్ ఉన్నతన్యాయస్థానం , 1955 నవంబర్ 30వ తేదీ నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా అప్పీల్ చేయడం.

అప్పీలుదారు కోసం *ఆర్.ఎల్. ఆనంద్, ఎస్.ఎన్. ఆనంద్.*

పంజాబ్ రాష్ట్రం తరపున *అసిస్టెంట్ అడ్వకేట్ జనరల్ కర్తార్ సింగ్ చావ్లా* మరియు ప్రతివాది తరపున *టి.ఎం. సేన్.*

1957. సెప్టెంబరు 17. కింది న్యాయస్థానంతీర్పును వెలువరిచినవారు

కపూర్, న్యాయమూర్తి .– ఇది అమృత్‌సర్‌లోని అదనపు సెషన్స్ న్యాయమూర్తి నిర్దోషిగా ప్రకటించే ఉత్తర్వును రద్దు చేస్తూ పంజాబ్ ఉన్నతన్యాయస్థానం ఇచ్చిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వుకు వ్యతిరేకంగా చేసిన అప్పీల్. అప్పీలుదారు బక్షిష్ సింగ్ మరియు అతని సోదరుడు గుర్బక్షి సింగ్‌లు భారతీయ శిక్షా స్మృతి లోని 302 మరియుం 34 కింద నేరానికి ప్రయత్నించారు కాని నిర్దోషులుగా విడుదలయ్యారు. ఈ తీర్పుపై రాష్ట్రం ఉన్నత న్యాయస్థానంను ఆశ్రయించింది. గుర్బక్ష్ సింగ్ మాత్రమే అప్పీలుదారుపై అప్పీల్‌కు దూరంగా ఉన్నారని చెప్పడంతో ఉన్నత న్యాయస్థానం విచారించి తీర్పునిచ్చింది.

ఆగష్టు 1, 1954న, రాత్రి 7 మరియు 8 గంటల మధ్య కైరాన్ గ్రామానికి చెందిన భగవాన్ సింగ్ కుమారుడు బచ్చిందర్ సింగ్ వారి ఇంటి ముందున్న లేన్‌లో కాల్చి చంపబడ్డాడు మరియు బుల్లెట్ గాయాల ఫలితంగా మరుసటి రోజు అమృత్‌సర్‌లోని ఆసుపత్రిలో మరణించాడు. అతను షూటింగ్ సమయంలో 13 ఏళ్ల బాలుడు తన తమ్ముడు నర్వెల్ సింగ్‌తో కలిసి ఉన్నాడు మరియు గాయపడిన బచ్చిందర్ సింగ్ మరియు అతని సోదరుడు ఇంటికి తిరిగి వచ్చారు. భగవాన్ సింగ్ మాట్లాడుతూ, బచ్చిందర్ సింగ్ తన స్వంత అభ్యర్థన మేరకు ఇంటి నుండి కైరోన్ లోని ఆసుపత్రికి తీసుకు వెళ్లబడ్డాడు, అయితే కైరాన్ లోని వైద్యుడు "ప్రథమ చికిత్స" అందించి, అమృత్‌సర్‌లోని వి. జె. ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్లాలని సలహా ఇచ్చాడు . తండ్రి భగవాన్ సింగ్ తన కొడుకును బచ్చిందర్ సింగ్‌ను రైల్వే స్టేషన్‌కు తీసుకువెళ్లాడు , కానీ రైలు రాకముందే అతను రైల్వే స్టేషన్ నుండి 100 గజాల దూరంలో ఉన్న కైరాన్‌లోని పోలీస్ స్టేషన్ కు నివేదిక చేయడానికి వెళ్లాడు. అసిస్టెంట్ సబ్ ఇన్‌స్పెక్టర్ సరహాలీలో లేనందున , అతను రైల్వే స్టేషన్‌కు తిరిగి వచ్చి , రాత్రి 9.47 గంటలకు కైరాన్‌లో బయలుదేరే రైలులో తన కొడుకును అమృత్‌సర్ ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్లాడు . ఆ సమయంలో భగవాన్ సింగ్‌తో పాటు అతని చిన్న కుమారుడు నర్వెల్ సింగ్ , పిడబ్ల్యు 12, షమీర్ సింగ్ , ఇందర్ సింగ్ మరియు నరింజన్ సింగ్ ఉన్నారు . వారు అమృత్‌సర్ ఆసుపత్రికి చేరుకున్న వెంటనే బచ్చిందర్ సింగ్‌ను డాక్టర్ కన్వల్ కిషోర్ , పిడబ్ల్యు 2, రాత్రి 11-45 గంటలకు పరీక్షించారు మరియు గాయం తీవ్రంగా ఉన్నట్లు గుర్తించిన వైద్యుడు పోలీసులకు సమాచారం పంపాడు. హెడ్ కానిస్టేబుల్ మాయా రామ్ శర్మ, పిడబ్ల్యు 4, అర్ధరాత్రి తర్వాత కొంత సమయం తర్వాత ఆసుపత్రికి వచ్చారు మరియు డాక్టర్ మహావీర్ సుద్, పిడబ్ల్యు 17 సమక్షంలో, డాక్టర్ నుండి గాయపడిన వ్యక్తి ప్రకటన చేయడానికి తగిన స్థితిలో ఉన్నాడు అని సర్టిఫికేట్ పొందిన తర్వాత , బచ్చిందర్ సింగ్, ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్ 1 మరణ వాంగ్మూలంను రికార్డ్ చేశారు. ఈ ప్రకటన ప్రథమ సమాచార నివేదిక , ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్ 1 , యొక్క ఆధారం. ఇది ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్ 1 యొక్క కాపీ. ఈ నివేదిక ఆగష్టు 2, 1954న ఉదయం 7-50 గంటలకు అమృత్‌సర్‌కు దాదాపు 20 మైళ్లు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ దూరంలో ఉన్న పోలీస్ స్టేషన్ సర్హాలి వద్ద రికార్డ్ చేయబడింది. తెల్లవారు జామున డాక్టర్ కె .సి. సరోన్‌వాలా పిడబ్ల్యు 1 బచ్చిందర్ సింగ్‌కు ఆపరేషన్ చేసి , ఎడమ పొత్తికడుపు గోడ నుండి బుల్లెట్‌ను తీసి పోలీసులకు అప్పగించారు. కానీ బచ్చిందర్ సింగ్ ఆగష్టు 2, 1954 మధ్యాహ్నం 1-35 గంటలకు మరణించాడు. ఒక విచారణ నివేదికను ఎగ్జిబిట్ పి కె ని 2-30 గంటలకు హెడ్ కానిస్టేబుల్ మాయా రామ్ , పిడబ్ల్యు 4, తయారు చేశారు.

ప్రాసిక్యూషన్ కేసు బచ్చిందర్ సింగ్ , మరణ వాంగ్మూలంపై ఆధారపడి ఉంటుంది , ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్ , మరియు సంఘటనకు ప్రత్యక్ష సాక్షి అయిన నార్వెల్ సింగ్ , పిడబ్ల్యు 12 వాంగ్మూలం మరియు అతను (బచ్చిందర్ సింగ్) గాయాలను స్వీకరించిన తర్వాత ఇంటికి తీసుకువచ్చిన వెంటనే తన దుండగుడు గురించి మృతుడు తన తండ్రికి చేసిన ప్రకటనపై మరియు సంఘటనకు ప్రత్యక్ష

సాక్షిగా ఉన్నాడు. ప్రాసిక్యూషన్ కూడా తేజా సింగ్ , పిడబ్ల్యు 13 కి చేసిన అదనపు న్యాయపరమైన ఒప్పుకోలుపై ఆధారపడింది , అయితే దిగువన ఉన్న రెండు న్యాయస్థానంలు ఈ సాక్ష్యాన్ని తిరస్కరించాయి మరియు దానిని మరింతగా పరిగణించడం అనవసరం.

అదనపు సెషన్స్ న్యాయమూర్తి రెండు కారణాలపై బచ్చిందర్ సింగ్ చేసిన మరణ వాంగ్మూలంను తిరస్కరించారు : మరణ వాంగ్మూలంను రికార్డ్ చేసే సమయంలో తండ్రి భగవాన్ సింగ్ మరియు బచ్చిందర్ సింగ్ సోదరుడు నర్వెల్ సింగ్ మాత్రమే

"ఉన్నారు, కానీ పోలీసు అధికారి బచ్చిందర్ సింగ్ మరణించిన వ్యక్తి వాంగ్మూలం రికార్డింగ్ చేయడానికి ముందు సంఘటన గురించి వారి నుండి ఆరా తీశారు. హెడ్ కానిస్టేబుల్ మాయా రామ్ , పిడబ్ల్యు 4, బచ్చిందర్ సింగ్ పంజాబీలో తన స్టేట్‌మెంట్ ఇచ్చాడని క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్‌లో అంగీకరించాడు, అయితే స్టేట్‌మెంట్ ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్ లో ఇచ్చిన ఫారమ్ మరియు వివరణాత్మక ఖాతా చూపిస్తుంది. ఇది బచ్చిందర్ సింగ్ యొక్క సృష్టి యొక్క ఉత్పత్తి మాత్రమే కాదు , మరణించిన వ్యక్తి యొక్క మెరుగులుదిద్దు వాంగ్మూలం. ఇది 1954 లాహోర్ 805 లో నిర్దేశించబడింది, ఆసక్తిగల వ్యక్తుల సహాయం లేకుండా మరణిస్తున్న వ్యక్తి యొక్క మాటలను రికార్డ్ చేసే మరణ వాంగ్మూలం అత్యంత విలువైనది సాక్ష్యం కానీ మరణిస్తున్న వాంగ్మూలం యొక్క విలువ పూర్తిగా అదృశ్యమవుతుంది, దానిలోని కొన్ని భాగాలను చనిపోయిన వ్యక్తికి ఇతర వ్యక్తులు ఆసక్తిగల లేదా పోలీసు అధికారి ద్వారా అందించారు. మరణ వాంగ్మూలంగా , ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్ , ఈ సందర్భంలో సృష్టిగా పరిగణించబడదు బచ్చిందర్ సింగ్ మరణించిన వ్యక్తి , దానిపై ఎలాంటి ఆధారపడటం సాధ్యం కాదు మరియు నిందితులలో ఎవరినీ దోషిగా నిర్ధారించడానికి ఇది ఆధారం కాదు."

ఈ విమర్శలతో ఉన్నత న్యాయస్థానం న్యాయమూర్తులు ఏకీభవించలేదు. ప్రధాన తీర్పును వెలువరించిన బిర్హాన్ నారాయణ్ న్యాయమూర్తి ఈ విధంగా అన్నారు;

"ఈ విమర్శలు నాకు ఎలాంటి పస లేకుండా కనిపిస్తున్నాయి. అమృత్‌సర్‌లో పోస్ట్ చేయబడిన హెడ్ కానిస్టేబుల్ మాయా రామ్ ఈ స్టేట్‌మెంట్‌ను రికార్డ్ చేశారు మరియు కైరోన్ గ్రామంలో పోస్ట్ చేయబడలేదు మరియు అందువల్ల పార్టీల గురించి తెలియదు లేదా వాటిపై ఆసక్తి లేదు. అతను తప్పుగా లేదా సక్రమంగా స్టేట్‌మెంట్‌ను ఎందుకు రికార్డ్ చేయడానికి కారణం లేదు. స్టేట్‌మెంట్ రికార్డ్ చేసిన సమయమంతా అమృత్‌సర్ ఆసుపత్రికి చెందిన డాక్టర్ మహావీర్ సుద్ హాజరయ్యారు. ప్రస్తుత కేసులో అతను పిడబ్ల్యు 17 గా కనిపించాడు. అతను గౌరవప్రదమైన మరియు ఆసక్తి లేని వ్యక్తి మరియు మరణించిన వ్యక్తి స్వచ్ఛందంగా ఈ ప్రకటన చేశాడని , తనను ప్రాంప్ట్ చేయడానికి ఎవరూ హాజరుకాలేదని న్యాయస్థానంముందు తన వాంగ్మూలంలో అతను సానుకూలంగా ఉన్నాడు. ఆ సమయంలో తాను ఎవరినీ అనుమతించలేదని అతను పేర్కొన్నాడు. ఖచ్చితంగా ఈ ప్రకటన యొక్క ఖచ్చితత్వాన్ని అనుమానించడానికి కారణం లేదు...

.... అడిషనల్ సెషన్స్ న్యాయమూర్తి యొక్క ఇతర అభ్యంతరం విషయానికి వస్తే, మృతుడు పంజాబీలో మాట్లాడాడని, ఉర్దూలో మాయా రామ్ స్టేట్‌మెంట్ రికార్డ్ చేయగా, దానికి అతను చూపిన ప్రాముఖ్యతను అర్థం చేసుకోవడం కష్టం. న్యాయస్థానం భాష ఉర్దూ మరియు పంజాబీ భాషలో చేసినప్పటికీ పోలీసులు సాధారణంగా ఉర్దూలో స్టేట్‌మెంట్‌లను నమోదు చేస్తారు. ప్రస్తుత కేసులో నమోదు చేయబడిన మరణ ప్రకటన స్వచ్ఛందమైనది మరియు ఎవరి నుండి ఎటువంటి ప్రాంప్ట్ లేకుండా చేయబడింది అని నా మనస్సులో ఎటువంటి సందేహం లేదు.

మా అభిప్రాయం ప్రకారం ఉన్నతన్యాయస్థానం సాక్ష్యాధారాలను సరిగ్గా ప్రశంసించింది మరియు మరణిస్తున్న వాంగ్మూలం యొక్క ప్రామాణికతను అంగీకరించడంలో సరైనదే. మాయా రామ్ , పిడబ్ల్యు 4 యొక్క ప్రకటన , వివేకవంతులైన విచారణ న్యాయమూర్తి యొక్క విమర్శలకు మద్దతు ఇవ్వదు. మరియు అతను కమిటింగ్ మేజిస్ట్రేట్ ముందు చేసిన నర్వేల్ సింగ్ , పిడబ్ల్యు 12 యొక్క స్టేట్‌మెంట్‌లో నిజంగా కలిగి ఉన్న దానికంటే ఎక్కువ చదివాడు. ఉర్దూ రికార్డు చాలా భాగాల్లో మెటీరియల్‌గా విభిన్నంగా ఉన్నందున మెజిస్ట్రేట్ న్యాయస్థానం యొక్క ఇంగ్లీష్ రికార్డు సరిగ్గా నమోదు చేయబడినట్లు కనిపించడం లేదని విమర్శలు కొనసాగడం విచారకరం. ఎగ్జిబిట్ పి హెచ్లో ఉన్న ప్రకటన ఎటువంటి ప్రాంప్టింగ్ లేకుండా చేయబడిందనే వాస్తవాన్ని పూర్తిగా నిరాసక్తమైన సాక్షి, డాక్టర్ మహావీర్ సుద్ యొక్క వాంగ్మూలం కూడా బలపరుస్తుంది , కమిట్టింగ్ మేజిస్ట్రేట్ ముందు చేసిన వాంగ్మూలం విచారణ దశలో భారతీయ సాక్ష్యం చట్టం యొక్క విభాగం 33 కింద బదిలీ చేయబడింది. అతను ఇలా పేర్కొన్నాడు:

"బచ్చిందర్ సింగ్ యొక్క ప్రకటన స్వచ్ఛందమైనది మరియు దానిని ప్రాంప్ట్ చేయడానికి ఎవరూ లేరు. నేను బచ్చిందర్ సింగ్‌పై ఏ పరిచారకుడును అనుమతించలేదు."

క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ లో (అడ్డుపరీక్ష) స్టేట్‌మెంట్ నమోదు చేసినప్పుడు మరణించిన వ్యక్తికి బంధువు లేదా స్నేహితుడు లేరని స్పష్టం చేశాడు. అస్పష్టతలను స్పష్టం చేయడానికి హెడ్ కానిస్టేబుల్ కొన్ని ప్రశ్నలు వేశారు మరియు ఈ ప్రశ్నలు మరియు సమాధానాలు ఎగ్జిబిట్ పి–హెచ్ లో చోటు పొందలేదని డాక్టర్ మహావీర్ సుద్ పిడబ్ల్యు 17 యొక్క ప్రకటనలో ఒక వాక్యం ఆధారంగా మరణిస్తున్న ప్రకటనపై కొన్ని విమర్శలు వచ్చాయి. స్టేట్‌మెంట్ రికార్డ్ చేసిన హెడ్ కానిస్టేబుల్‌కి అలాంటి ప్రశ్నేమీ రాలేదు. మరణ వాంగ్మూలమును యిచ్చిన వ్యక్తి స్వంత డిక్టేషన్‌లో ఎలాంటి చేర్పులు లేదా లోపభూయిష్టత లేకుండా వ్రాసినట్లు హెడ్ కానిస్టేబుల్ పేర్కొన్నారు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్‌లో (అడ్డుపరీక్ష) ఈ సాక్షి మరణించిన వ్యక్తికి ఏవైనా ప్రశ్నలు అడిగినట్లు ఏమీ అడగలేదు. అందులో సాక్షి కూడా ఇలా పేర్కొన్నాడు:

"నేను అతని స్టేట్‌మెంట్‌ను రికార్డ్ చేయడానికి ముందు మరణించిన వారి తండ్రి మరియు ఇతర వ్యక్తుల నుండి నేను మొదట విచారణ చేయడం సరికాదు".

ప్రకటన చేయడానికి అనుమతించే ముందు బచ్చిందర్ సింగ్ ప్రకటన చేయడానికి తగిన స్థితిలో ఉన్నారని తాను సంతృప్తి చెందానని కూడా ఆయన స్పష్టం చేశారు. మరణ వాంగ్మూలంను ఏ బయటి ఏజెన్సీ సహాయం లేకుండా మరియు ఎవరూ ప్రాంప్ట్ చేయకుండా మరణించిన వ్యక్తి చేసిన ప్రకటనగా ఉన్నత న్యాయస్థానం సరైనదేనని మేము అభిప్రాయ పడుతున్నాము.

ప్రకటనకర్త తన ప్రకటన చేయడంలో బయటి ప్రభావం నుండి విముక్తి పొందాడు. మరణ వాంగ్మూలంను తిరస్కరించడానికి అదనపు సెషన్స్ న్యాయమూర్తి ఇచ్చిన మరో కారణం ఏమిటంటే , మరణించిన వ్యక్తి పంజాబీలో సంఘటనల కథనాన్ని ఇచ్చాడు మరియు ప్రకటన ఉర్దూలో తీసికోబడింది. పంజాబ్‌లో మరణ వాంగ్మూలంలు ఎలా తీసివేయబడతాయి మరియు న్యాయస్థానంలు స్థాపించబడినప్పటి నుండి అలాగే ఉన్నాయి మరియు మరణ వాంగ్మూలంలను అసమర్థంగా మార్చడంలో న్యాయపరమైన పరిధి బలహీనత అని ఎన్నడూ భావించలేదు. వాస్తవానికి పంజాబ్‌లో దిగువ న్యాయస్థానంలలో ఉపయోగించే భాష మరియు స్టేట్‌మెంట్‌లను రికార్డ్ చేయడానికి పోలీసులు ఉపయోగించే భాష ఎల్లప్పుడూ ఉర్దూగా ఉంటుంది మరియు మరణ వాంగ్మూలంను ఉర్దూలో రికార్డ్ చేయడం స్టేట్‌మెంట్ సరిగ్గా లేదని చెప్పడానికి కారణం కాదు. డిక్లరెంట్ చెప్పినదానిని పునరుత్పత్తి చేయండి. మా అభిప్రాయం ప్రకారం , మరణ వాంగ్మూలంను తిరస్కరించడానికి ఇది పూర్తిగా తగిన కారణం.

ఎగ్జిబిట్ పి-హెచ్, మరణిస్తున్న వాంగ్మూలం, ఒక సుదీర్ఘ పత్రం మరియు ఇది అసలు దాడికి ముందు జరిగిన పెద్ద సంఖ్యలో సంఘటనల కథనం. మరణానికి కారణం లేదా దాని ఫలితంగా ఏర్పడిన పరిస్థితుల గురించి చెప్పడం కంటే ప్రథమ సమాచార నివేదికల స్వభావాన్ని కలిగి ఉన్న ఇటువంటి సుదీర్ఘ ప్రకటనలు అవి నిజమైనవి కావు లేదా ఎటువంటి సహాయం లేకుండా మరియు ప్రాంప్ట్ చేయకుండా చేసినవి కావు అనే అభిప్రాయాన్ని కలిగించే అవకాశం ఉంది. మరణ వాంగ్మూలం అనేది ఒక వ్యక్తి తన మరణానికి కారణం లేదా అతని మరణానికి దారితీసిన లావాదేవీ యొక్క ఏదైనా పరిస్థితుల గురించి చేసిన ప్రకటన మరియు దీని పరిధికి వెలుపల ఉండే అటువంటి వివరాలు ఖచ్చితంగా అనుమతించబడిన పరిమితుల్లో ఉండవు మరియు భారతీయ సాక్ష్యం చట్టం యొక్క 32 (1) ద్వారా స్టేట్‌మెంట్ పొందికగా లేదా పూర్తి చేయడానికి ఖచ్చితంగా అవసరమైతే తప్ప స్టేట్‌మెంట్‌లో చేర్చకూడదు. పంజాబ్‌లో, మరణ వాంగ్మూలంల రికార్డింగ్‌కు సంబంధించి ఎటువంటి నియమాలు రూపొందించ బడలేదు , ఇది అనేక ఇతర రాష్ట్రాల్లో చేసినట్లు మాకు తెలియజేయ బడింది. మరణ వాంగ్మూలంలను నమోదు చేసే వ్యక్తుల మార్గదర్శకత్వం కోసం ఉన్నత న్యాయస్థానం రూపొందించిన నియమాలు మరియు ఉత్తర్వులలో అలాంటి కొన్ని నియమాలను

రూపొందించి, చేర్చినట్లయితే అది కోరదగినదని మేము భావిస్తున్నాము. వాస్తవానికి మరణ వాంగ్మూలం యొక్క ప్రామాణికతను ప్రతి కేసు యొక్క పరిస్థితులకు అనుగుణంగా నిర్ణయించ వలసి ఉంటుంది, ఇది ప్రతి సందర్భంలోనూ మారే అనేక కారకాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది , అయితే అలాంటి స్టేట్‌మెంట్‌లను రికార్డ్ చేసే వారు ఆ విషయం యొక్క వాస్తవాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవడం మంచిది. మరణ వాంగ్మూలం అంటే మరణానికి కారణం లేదా మరణానికి దారితీసిన లావాదేవీ యొక్క పరిస్థితులను ప్రకటన చేసే వ్యక్తి నుండి పొందడం.

విభాగం 33 కింద స్టేట్‌మెంట్‌ల ఆమోదయోగ్యత కోసం నిర్దేశించిన షరతులు పాటించబడలేదని మరియు అనేక నిర్ణయాత్మక కేసులపై ఆధారపడటం వల్ల డాక్టర్ మహావీర్ సుద్ స్టేట్‌మెంట్ యొక్క ఆమోదయోగ్యత పై అప్పీలుదారు తరఫు న్యాయవాది ద్వారా దాడి చేయబడింది. ఈ ప్రశ్న అడిషనల్ సెషన్స్ న్యాయమూర్తి ముందుగానీ , ఉన్నత న్యాయస్థానం ముందుగానీ విచారణలో మునుపటి ఏ దశలో లేవనెత్తినట్లు కనిపించడం లేదు మరియు ఈ విమర్శలో పెద్దగా అర్థం లేకుండా ఉంది. విచారణలో ప్రాసిక్యూషన్ ఫుట్ కానిస్టేబుల్ కర్తార్ సింగ్, పిడబ్ల్యు 14, అతను తీసుకున్నాడని నిలదీశారు. అతను ఇంతకు ముందు ఉద్యోగంలో ఉన్న ఆసుపత్రికి ఈ సాక్షి కోసం సమన్లు పంపాడు మరియు ఆసుపత్రి సూపరింటెండెంట్ అతను ఇప్పుడు సేవలో లేదని మరియు అతను ఎక్కడ ఉన్నాడో తెలియడం లేదని నివేదికను రూపొందించాడు. ఈ సాక్షి కూడా "నేను చేసిన విచారణల నుండి అతని ఆచూకీ తెలియడం లేదని తెలుసుకున్నాను." క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్‌లో తాను విచారణ చేశానని , అయితే ఈ సాక్షి ఆచూకీని కనుగొనలేకపోయానని చెప్పాడు. కర్తార్ సింగ్ , పిడబ్ల్యు 14 ప్రకటన తర్వాత , పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ డాక్టర్ మహావీర్ సుద్ ఆచూకీ తెలియదని ఒక ప్రకటన చేసాడు మరియు అతని స్టేట్‌మెంట్‌ను కింద బదిలీ చేయమని ప్రార్థించాడు . అసమంజసమైన జాప్యం మరియు ఖర్చు లేకుండా సాక్షి అందుబాటులో ఉండే అవకాశం లేదని మరియు ఆ దశలో డిఫెన్స్ తీసుకున్న ఎటువంటి అభ్యంతరం సాక్ష్యం చట్టంలోని 33 కింద లేదని, దీనిపై విచారణ జరిపిన న్యాయమూర్తి వాంగ్మూలాన్ని బదిలీ చేయాలని ఆదేశించారు . సాక్ష్యం చట్టం యొక్క 33 స్టేట్‌మెంట్‌ను బదిలీ చేస్తూ ఆర్డర్ చేయడానికి పూర్తి కారణాలను తెలియజేయమని అతనికి బాగా సలహా ఇచ్చి ఉండవచ్చు. అసమంజసమైన జాప్యం మరియు ఖర్చు కారణంగా వివేకవంతులైన న్యాయమూర్తి దానిని బదిలీ చేసినట్లు మాకు కనిపిస్తోంది మరియు ఈ బదిలీ క్రమంలో మాకు ఎటువంటి లోపం కనిపించలేదు.

మరణ వాంగ్మూలం యొక్క సమర్థత కోసం , ధృవీకరణ తప్పనిసరి అని న్యాయవాది వాదించారు. ప్రస్తుత కేసులో నార్వెల్ సింగ్ , పిడబ్ల్యు 12 యొక్క ప్రకటన ఉంది , అతను ఈ సంఘటనకు ప్రత్యక్ష సాక్షిగా ఉన్నాడు , ఇది మరణిస్తున్న వాంగ్మూలం యొక్క ధృవీకరణగా ప్రాసిక్యూషన్ ద్వారా ఆధారపడింది. నిబద్ధత విచారణలో మరియు విచారణలో అతను చేసిన వాంగ్మూలానికి మధ్య వ్యత్యాసాలు ఉన్నాయనే కారణంతో ఈ సాక్షి వాంగ్మూలాన్ని వివేకవంతులైన

అదనపు సెషన్స్ న్యాయమూర్తి తిరస్కరించారు. ఈ సాక్షి యొక్క క్రాస్-ఎగ్జామినేషన్ , కమిటింగ్ న్యాయస్థానంలో అతను ఇచ్చిన స్టేట్ మెంట్ యొక్క కొంతవరకు సరికాని ఆంగ్ల రికార్డు ఆధారంగా ఉందని మేము ఇప్పటికే ఎత్తి చూపాము , ఉర్దూ రికార్డ్‌లోని స్టేట్ మెంట్ దానికి భిన్నమైన రంగును కలిగి ఉంది. అయితే ఇది అలా కాకపోయినా , మా అభిప్రాయం ప్రకారం , ఉన్నత న్యాయస్థానం ఈ సాక్షి యొక్క వాంగ్మూలాన్ని సరైన దృక్పథాన్ని తీసుకుంది మరియు సహేతుకమైన కారణాల వల్ల దానిని అంగీకరించింది. నర్వెల్ సింగ్‌తో పాటు తండ్రి భగవాన్ సింగ్ ప్రకటన కూడా ఉంది , బచ్చిందర్ సింగ్ ఇంట్లోకి వచ్చిన వెంటనే తన దుండగుల పేర్లను తన వద్ద ప్రస్తావించాడని పేర్కొన్నాడు . ఈ సంఘటన భగవాన్ సింగ్ ఇంటి వెలుపల జరిగింది మరియు సంఘటన జరిగినప్పుడు అతను ఇంట్లో ఉన్నాడని ఎప్పుడూ వివాదం చేయలేదు. గాయపడిన కొడుకు ఇంట్లోకి వచ్చిన వెంటనే అతన్ని ఎవరు గాయపరిచారు అని అడగడం సహజం లేదా అతనికి గాయం ఎవరు కలిగించారో స్వయంగా చెప్పడం. అతను ఆ సమయంలో తన స్వగృహంలో ఉన్నాడు మరియు కొడుకు తన దుండగుల పేర్లను తన తండ్రికి ఎందుకు వెల్లడించకూడదో ఎటువంటి కారణం సూచించబడలేదు. భగవాన్ సింగ్ సాక్ష్యంలోని ఈ భాగాన్ని తిరస్కరించడానికి తగిన కారణం లేదు మరియు మరణిణ వాంగ్మూలం దాని గురించి ప్రస్తావించనందున , దానిని అంగీకరించక పోవడానికి కారణం కాదు.

మరణ వాంగ్మూలంలో మరియు నార్వెల్ సింగ్ , పిడబ్ల్యు 12 స్టేట్‌మెంట్‌లో పేర్కొన్న సుచా సింగ్‌ని ఉత్పత్తి చేయకపోవడం చాలా తీవ్రమైన లోపమని న్యాయవాది వ్యాఖ్యానించారు. పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ విచారణలో సుచా సింగ్ పై విజయం సాధించడంతో అతని సాక్ష్యం అప్పగిస్తున్నట్లు తెలిపారు. కాబట్టి, నిర్మించబడి సుచా సింగ్ సాక్ష్యం లొంగిపోయిన సాక్షులు కంటే మెరుగైనది కాదు. అతను "ప్రాసిక్యూషన్ ఆధారంగా ఉన్న కథనం విప్పడానికి అవసరమైన" సాక్షి కాదు మరియు పరిశీలించినట్లయితే ఫలితం గందరగోళంగా ఉండేది , ఎందుకంటే ప్రాసిక్యూషన్ స్వయంచాలకంగా క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ ద్వారా అతనిని అప్రతిష్టపాలు చేయడానికి ముందుకు సాగుతుంది. అతని ప్రవేశపెట్టక పోవడానికి ఎటువంటి వాలుగా ఉన్న కారణం ఆరోపించ బడలేదు , అన్నింటికంటే కనీసం నిరూపించబడ్డాయి. అందువల్ల, ఈ సాక్షిని విచారించాల్సిన బాధ్యత ప్రాసిక్యూషన్‌కు లేదు : ***అబ్దుల్ మొహమ్మద్ వర్సెస్ పాలస్తీనా అటార్నీ జనరల్*** (A.I.R. 1945 P.C 42) ***స్టీఫెన్ సర్వరత్నే వర్సెస్ ది కింగ్*** (A.I.R. 1936 P.C. 289); ***హబీబ్ మహ్మద్ వర్సెస్ ఉన్నతదరాబాద్ రాష్ట్రం,*** ([1954) S.C.R. 475). పరిస్థితులలో ప్రాసిక్యూషన్ కోసం ఎలాంటి సాక్షులను పిలవాలి అనే విషయంలో ప్రాసిక్యూటర్ యొక్క విచక్షణతో న్యాయస్థానం జోక్యం చేసుకోదు మరియు సాక్ష్యాధారాల చట్టంలోని విభాగం 114 కింద ఎటువంటి ప్రతికూల అనుమితి ఉండదు, రాష్ట్రానికి వ్యతిరేకంగా తీసుకోవచ్చు.

ఉన్నతన్యాయస్థానం, మా అభిప్రాయం ప్రకారం , నిర్దోషులపై అప్పీల్‌లను నియంత్రించే ఈ సందర్భంలో సరైన సూత్రాలను దృష్టిలో ఉంచుకుంది మరియు వాటిని పరిస్థితులకు సరిగ్గా అన్వయించింది. సెషన్స్ న్యాయమూర్తి మరణవాంగ్మూలం మరియు మౌఖిక సాక్ష్యం గురించి తీసుకున్న తప్పుడు అభిప్రాయం ఆ తీర్పును తిప్పికొట్టడానికి తగిన కారణాలను కలిగి ఉంది.

కాబట్టి మేము ఈ అప్పీల్‌ను తోసిపుచ్చుతున్నాము.

అప్పీల్ కొట్టివేయబడింది.